

Др Обрен Станковић — др Миодраг Орлић: СТВАРНО ПРАВО, Београд, Научна књига, 1981, стр. 599.

Доношење савезног Закона о основним својинско-правним односима од 30. јануара 1980. године (објављен у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 6 од 7. фебруара 1980, а ступио на снагу 1. септембра 1980. године) створио је потребу да се проблематика стварних права обрађује у светлу нових позитивно-правних решења. И то одмах и пре него што би наше социјалистичке републике и социјалистичке аутономне покрајине донеле своје нове законе у којима би, у сагласности са наведеним савезним законом и у складу са савременим потребама (уколико је реч о питањима која су већ и до сада била законски регулисана), била регулисана питања која су у њиховој нормативној надлежности (нпр. сусвојина, заједничка својина, етажна својина, личне службености, суседска права, и др.). Та потреба се постављала многоструко: као наставна материја за студенте, као продубљена грађа за постдипломце, као приручник за праксу и као доказивање одн. провера вредности и тачности законских решења са становишта правне науке. Нови уџбеник проф. Обрена Станковића и проф. Миодрага Орлића задовољава у знатној мери све ове потребе. А то значи да он, и по своме обиму и по својој садржини, знатно превазилази карактер универзитетског уџбеника за редовне студенте. То је једно системско дело које се заснива на јасним теоријским поставкама, које истина нису подробно разрађиване у овој књизи али које се осећају при читању књиге.

При одређивању појма стварног права у објективном и у субјективном смислу, аутори заступају чисту негативну теорију: субјективно стварно право се увек састоји у нечињењу, у пасивности у односу на дату ствар; код права ове врсте извршење обавезе од стране пасивних субјеката не значи и извршење права од стране активног субјекта, већ тек стварање услова за вршење тога права. То је свакако класично схватање и даје могућности да се повуче јасна и прецизна разлика и граница из-

међу апсолутних, а међу њима посебно стварних права, и релативних, а међу њима посебно облигационих права. Међутим, треба нагласити да у савременом друштву право све више намеће и низ позитивних обавеза, обавеза делања активним субјектима стварних, односно опште апсолутних права, тако да се те обавезе не појављују само као ограничење ових права него као значајне промене садржане па тиме и суштине стварних права (нпр. дужност обраде свога пољопривредног земљишта, и то не само као општа обавеза него и као обавеза обраде земље на једном одређеном технолошко-техничком нивоу, посебно уз обавезу предузимања одређених агро-техничких мера). Треба очекивати, мислимо, да ће друштво будућности стављати на терет власника и уопште имаоца стварних права све више оваквих позитивних терета, обавеза у виду активног делања титулара субјективних стварних права.

У поглављу о појму ствари дат је систем поделе ствари по врстама: просте и сложене, главне и споредне, плодови и производи, ван промета и у промету, збирне ствари, дељиве и недељиве, процењиве и непроцењиве, бестелесне ствари, потрошне и непотрошне, индивидуално одређене и одређене по роду, заменљиве и незамењиве, покретне и непокретне ствари, као и хартије од вредности. Код сваке ове врсте ствари указано је посебно на правни значај разликовања свих ових врста ствари, посебно у вези заснивања правних односа поводом појединих од ових врста ствари. При томе су подвучени управо правни критеријуми за разликовање свих врста ствари, јер је реч о једној правно релевантној појави, пошто се они не морају увек поклапати са физичким мерилима о стварима. Треба напоменути да данашњи развој човечанства намеће потребу да се у оквиру појединих од ових врста ствари издвајају већи или мањи број подврста, по разним критеријумима, за које се стварају посебна правила прибављања, посредовања и коришћења (нпр. ствари донете са небеских тела, подморско благо, делови човечијег тела, и др.).

У оквиру излагања о појединим врстама стварних права, посебно место су добили својина, заложно право и станарско право, као данас, и за теорију, и за праксу, и за целину друштвеног система, најважнија стварна права. Уз њих посебна поглавља су посвећена службеностима, и суседским правима, праву прече куповине, као и земљишним регистрима.

У поглављу о својини изложени су посебно тзв. право индивидуалне својине и право својине са више субјеката, с обзиром да ово друго добија данас све већу примену и значај. Код права индивидуалне својине, поред питања његовог престанка и његове заштите, нарочито подробно је обрађено пита-

ње стицања ове својине, где су три установе — начини стицања својине од посебне важности стицања права својине на основу уговора са претходним власником, стицање од невластника и стицање путем одржаја. Низ проблема који се постављају код оних питања добили су детаљну разраду, која ће бити од користи не само студентима за упознавање са материјом него и искусним правницима ради лакшег решавања случајева у пракси. Савременој појави својине са више субјеката посвећена је посебна пажња, с обзиром на новину ове појаве и с обзиром на раширеност у пракси. То су: сусвојина, заједничка својина и етажна својина. Сва три облика која данас добијају у значају и у ширини примене, посебно етажна својина, која сама за себе захтева посебну монографску обраду у правцу проширења заједничности етажних власника и то не само у погледу заједничких делова него и целине управљања зградом у етажној својини као и организације живљења власника одн. станара у таквој згради.

Питањима станарског права, као једног од апсолутних права или скоро апсолутних права, посвећена је посебна пажња, тако да овај део претставља сам за себе један целовит приказ редак у нашој литератури. При томе права и дужности ималаца станарског права чине најважнији део овог поглавља што је и разумљиво јер се на ова питања мало обраћа пажња у нашој пракси. А њима се управо оживотворује само станарско право, о чему треба говорити бар онолико колико се говори о самом стицању овог права.

Излагања аутора код свих поглавља ове књиге су врло прецизна, са потребним указивањем на различита схватања уколико постоје о појединим питањима. При томе је вођено рачуна о судској пракси у овој материји, а бројне одлуке судова, често са потпуним образложењима, по правилу су дате на крају сваког поглавља. На многим местима, код значајнијих установа, дат је и упоредноправни приказ решења неким другим државама. Све то чини ову књигу вреднијом и кориснијом за широк круг читалаца. Зато је она леп прилог нашој правној науци, а, разуме се, у првом реду један педагошки врло успео уџбеник за студенте права.

др Борислав Т. Благојевић